

О. А. Назарова

здобувач

*Національна академія статистики,
обліку та аудиту*

ПРАГМАТИЧНА ЦІННІСТЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ТА КОНТРОЛЮ ДЛЯ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ВЛАСНИКІВ КОРПОРАЦІЙ

Існує безліч сучасних проблем менеджменту корпорацій, що зумовлюють неефективність управління. Перш за все це проблема інформативності та впевненості. Менеджмент корпорацій, виконуючи повсякденні функції, та приймаючи управлінські рішення, не мають змоги на отримання незалежної інформації щодо якості виконання цих рішень. Менеджменту потрібна впевненість у коректності та повноті інформації, що надається для прийняття управлінських рішень. Потрібна впевненість в тому, що діяльність корпорації ефективна, бізнес-процеси впорядковані та угоджені зі стратегію, а фінансова звітність та управлінська інформація про стан справ корпорації є достовірною. Заслужують уваги також проблеми координації питань постановки бухгалтерського, податкового і управлінського обліку, забезпечення єдиного підходу при відображенні господарських операцій та при складанні консолідованої звітності.

Отже, виникає потреба в налагодженому, постійно діючому механізмі внутрішнього контролю в системі управління, найважливішим елементом якого стає внутрішній аудит. Саме внутрішній аудит, використовуючи свої можливості направлятиме менеджмент та власників корпорацій до прийняття обґрунтованих рішень в області управління ризиками, а також дасть змогу розширити перелік та якість важелів впливу на роботу менеджменту.

Поняття внутрішнього аудиту не є новим, воно виникло досить давно.. Однак і в даний час серед фахівців не спостерігається єдності у підходах до визначення терміну «внутрішній аудит». Одні з них намагаються ототожнити внутрішній аудит з зовнішнім або, принаймні, знайти між ними подібності, інші ж, навпаки, намагаються знайти розбіжності або протиріччя. В таблиці наведені найбільш поширені підходи до визначення поняття «внутрішній аудит».

Таблиця 1

**Трактування поняття «внутрішній аудит»
в літературних джерелах**

Бурцев В.В.	Організація внутрішнього аудиту//Фінансовий менеджмент -2005 р – с.88-98	Внутрішній аудит - це регламентована внутрішніми документами організації діяльність з контролю ланок управління і різних аспектів функціонування організації, здійснювана представниками спеціального контрольного органу в рамках допомоги органам управління організації (загальним зборам учасників господарського товариства або суспільства або членів виробничого кооперативу, спостережній раді, раді директорів, виконавчому органу) .
Андрєєв В.Д.	Внутрішній аудит: учбовий посібник// фінанси та статистика- 2003-с.464	Внутрішній аудит - елемент системи внутрішнього контролю, необхідний для великих господарюючих суб'єктів, в основному недержавного сектора економіки, щоб з його допомогою успішно конкурувати на ринку за рахунок підвищення якості, зниження собівартості продукції, знання потреб ринку і, таким чином, підвищення ефективності роботи.
Муллахметов Х.Ш.	Внутрішній аудит в системі управління корпорацією //менеджмент в Росії та за кордоном – 2001-№3	Внутрішній аудит - діяльність щодо забезпечення менеджменту якісною інформацією за допомогою системного контролю за діяльністю організацій на базі моніторингу їх звітності і шляхом організації комплексного економічного аналізу, спираючись на результати роботи наявних функціональних служб.
Петров В., Алексєєва А., Головач А.	Внутрішній аудит компаній// Фінансовий директор – 2004 -№4	Внутрішній аудит - функція, яка покликана брати участь в оцінці надійності і ефективності системи внутрішнього контролю (не тільки фінансового, але і операційного контролю, контролю за дотриманням політик і процедур), у процесі управління ризиками, з якими стикається компанія (наприклад, при виведенні на ринок нових продуктів, впровадження нових інформаційних систем, реструктуризації бізнесу), у процесі корпоративного управління.
Пантелєєв В.П., Корінько М.Д.	Внутрішній аудит// Держ. академія статистики обліку та аудиту Держ. Комітету статистики України – 2006-с.167	Внутрішній аудит - це діяльність, яка організована в межах суб'єкта господарювання і яку виконує окремий підрозділ підприємства або окрема посадова особа.

Дослівно термін «внутрішній аудит» - internal audit - означає внутрішню перевірку рахунків, ревізію. Однак, на мій погляд, найбільш точно передає визначення поняття, дане міжнародним Інститутом внутрішніх аудиторів (The Institute of Internal Auditors) -

«внутрішній аудит є діяльність з надання незалежних та об'єктивних гарантій і консультацій, спрямованих на вдосконалення діяльності організації. Внутрішній аудит допомагає досягти поставлених цілей, використовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки і підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю та управління корпорацією» [1].

Цінність системи внутрішнього аудиту та контролю корпорацій полягає в його перевагах. Переваги побудови системи внутрішнього аудиту та контролю корпорацій вже відомі. Це отримання дієвого механізму оцінки ефективності діяльності менеджменту та механізму вдосконалення системи внутрішнього контролю. Також це забезпечення власників корпорації об'єктивним джерелом інформації і надання певних гарантій, націленість на вирішення проблем і орієнтованість на надання консультацій. Внутрішній аудит не тільки перевіряє і оцінює систему внутрішнього контролю на предмет її відповідності поставленим цілям і критеріям, але і надає рекомендації щодо її вдосконалення. Налагодження системи внутрішнього аудиту та контролю, це створення механізму, основною метою якого є пошук та вирішення проблем, а отже, він служить початковою відміткою до впровадження змін. Ефективно налагоджена система внутрішнього аудиту та контролю надаватиме власникам корпорації розумних гарантій того, що процеси корпорації ефективні, і ризик обмежений адекватністю, що система внутрішнього контролю і дозволяє запобігти можливих помилок та недобросовісних дій посадових осіб, а принципи та механізми управління орієнтовані на кінцевий результат, що безумовно призведе до відмови від тотального контролю окремих операцій, аналізу достовірності показників бухгалтерської звітності виключно на основі інформації, сформованої бухгалтерською службою корпорації в цілому, та її окремих підрозділів.

Система внутрішнього аудиту та контролю забезпечить якісне виконання контрольної функції з надання власникам і внутрішнім користувачам достовірної інформації, придатної для прийняття управлінських рішень.

Будь-яка корпорація повинна будувати та впроваджувати систему внутрішнього аудиту та контролю, об'єктами якої стане океан найрізноманітніших бізнес процесів, що здійснюються у

відповідності до актуальних вимог сучасного законодавства. Ефективне впровадження системи внутрішнього аудиту безумовно залежить від раціональності її побудови, що дозволяє забезпечити націленість корпорації на постійне підвищення ефективності діяльності, та виявлення ризиків. Необхідність ефективної системи внутрішнього аудиту обумовлена також актуальними вимогами сучасного законодавства у сфері бізнесу. Без рекомендацій служби внутрішнього аудиту з питань збалансованості ціни та якості товарів та послуг важко уявити роботу тендерних комітетів корпорацій в процесі зовнішніх закупівель, а також при оцінці відповідальності та лояльності бізнес-партнерів. Орієнтованість внутрішнього аудиту на виявлення порушень і ризиків підвищує важливість створення системи внутрішнього аудиту, та його участі в антикорупційних програмах в середині корпорацій. Більшість керівників корпорацій зазначають, що залучення внутрішнього аудиту при дотримання законодавчих положень - це дійсно дієвий спосіб боротьби з корупцією та попередження корупційних схем. Саме службі внутрішнього аудиту слід займатися антикорупційними заходами, адже публічне розкриття випадків внутрішньо корпоративної корупції може негативно вплинути на імідж корпорації.

Активне зростання конкуренції та управління корпораціями в перманентно мінливих умовах підтверджують необхідність не тільки ретельного контролю фінансової діяльності та усунення ризиків недосягнення максимальної ефективності, а і прогнозування таких ризиків та вміння управляти ними, що є однією з функцій корпоративної служби внутрішнього аудиту. Власники корпорації, розробляючи загальну стратегію і координуючи основні напрямки, для вирішення повсякденних завдань наймають професійну команду менеджерів. Однак, найактуальнішим завжди стає питання контролю стану справ компанії. І тут найбільш дієвим інструментом є внутрішній аудит. Менеджмент корпорації, для якого управління є повсякденною роботою, не завжди здатний об'єктивно оцінити ситуацію. Внутрішній аудит, володіє інформацією з усіх аспектів діяльності корпорації та інструментарієм для узагальнення та аналізу даних, тому тісна взаємодія з внутрішнім аудитом підвищує ефективність прийняття рішень менеджментом корпорації. В даній ситуації

внутрішній аудит стає джерелом інформації, що допомагає менеджеру по-новому подивитися на речі а також оцінити якість виконання прийнятих управлінських рішень. Крім того, висновки внутрішнього аудиту забезпечують власникам повну, а головне об'єктивну оцінку діяльності та ризиків корпорації. Для налагодження ефективної взаємодії власників корпорації та внутрішніх аудиторів у питанні управління ризиками необхідно бажання власників максимально використовувати потенціал служби внутрішнього аудиту. Важливо щоб власники корпорації розуміли, що проблемою є не наявність ризиків чи недостатність контролю за ними. Первинними є ризики, а контроль є відповіддю на ці ризики, інструментом реагування на них. Саме тому внутрішній аудит поряд зі своєю традиційною роллю в оцінці надійності і ефективності системи внутрішнього контролю може і повинен відгравати більш активну роль у питаннях управління ризиками, в тому числі і стратегічними. При цьому, безумовно, не підмінюючи функції менеджменту корпорації. Правильно організована служба внутрішнього аудиту дозволяє корпораціям не втрачати можливості, пропонуючи нестандартні варіанти вирішення таких завдань, як проведення порівняльного аналізу, визначення напрямків економії коштів та підвищення ефективності операцій, а також удосконалення процесів корпорації.

Визначити єдину мету внутрішнього аудиту корпорації неможливо, бо вона не є універсальною. Однак головний її аспект полягає в підвищенні ефективності діяльності корпорації. Внутрішній аудит стає одним з елементів корпоративного управління для виявлення прихованих можливостей системи в плані розвитку, усунення податкових, правових ризиків та ризиків корпоративних суперечок всередині корпорації.

Власники корпорації, котрі бажають здійснювати контроль за своєю власністю, отримувати гарантії того що їх активи захищені, ризики оцінюються та окреслено заходи з управління ними - мають створювати систему внутрішнього аудиту та контролю, задля забезпечення комерційної безпеки, захисту своїх інтересів, та впевненості в успішному виконанні завдань, що стоять перед менеджментом корпорації. Бо саме внутрішній аудит дійсно є найбільш дієвим інструментом виявлення можливостей підвищення ефективності діяльності, і забезпечує отримання інформації,

необхідної для досягнення цілей і вирішення завдань, що стоять перед корпорацією, найбільш ефективним способом.

Список використаних джерел:

1. Кодекс етики внутрішніх аудиторів, підготовлений Міжнародним інститутом внутрішніх аудиторів. http://www.iaa-ru.ru/vnutr_audit/codex.
2. Белоусов А. Внутренний аудит: перспективы развития и методика организации на предприятиях Украины. //Бухгалтерский учет и аудит. – 2001. - №2
3. Редько О.Ю. Аудит в Україні. // Морфологія:Монографія. - 2008.
4. Коновченко О. С. Внутрішній аудит в Україні. //Аудитор України -2007.- №1
5. Сонин А. Зачем компании внутренний аудит? // Менеджмент и менеджер. – 2006. – №7-8
6. Сутність внутрішнього аудиту. http://studopedia.com.ua/1_68557_sutnist-vnutrishnogo-audit.html